

Organizacja obrotu skórami zwierząt futerkowych

Magdalena Wrzecionowska, Paweł Bielański

*Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy,
Dział Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt, 32-083 Balice k. Krakowa*

W celu prześledzenia kształtowania się rynku obrotu skórami mięsożernych zwierząt futerkowych należy sięgnąć do XVII w. W 1670 r. powstała korporacja handlowa Hudson's Bay Company, która w późniejszych latach znacząco wpłynęła na ukształtowanie się rynku skór. Jest ona najstarszą spółką w Ameryce Północnej i jedną z najstarszych na świecie. Dziś Hudson Bay jest właścicielem i operatorem sklepów detalicznych w całych Stanach Zjednoczonych i Kanadzie. W 1784 r. Grigorij Szelichow i Iwan Golikow, syberyjscy handlarze skórami, założyli pierwszą stałą osadę na wyspie Kodiak, położoną przy południowym wybrzeżu amerykańskiego stanu Alaska. Osada ta stała się ośrodkiem rosyjskiej kolonizacji. Rosjanie przybywali do tak zwanego Nowego Świata głównie po skóry (w tym przypadku – skóry wydr) (Andrews, 1944). W latach 1824 i 1825 rząd rosyjski zawarł odrębne traktaty ze Stanami Zjednoczonymi i Wielką Brytanią, które ustaliły granice stref wpływów oraz regulacje handlowe. Bezpośredni handel pomiędzy Rosyjsko-Amerykańską Kompanią Handlową a kupcami amerykańskimi czy brytyjskimi stał się normą i miał coraz większe znaczenie. Już wtedy zdarzały się przewozy rosyjskich skór przez amerykańskie statki aż do Kantonu, miasta zlokalizowanego w południowych Chinach (Fedorova i Svetlana, 1973). Handel skórami znacznie rozkwitł, kiedy Rosyjsko-Amerykańska Kompania rozszerzyła system transportu rzeczny i zaczęła współpracować z kupcami z Alaski. Monopol na handel skórami zagwarantowano wówczas Alaskańskiej Kompanii Handlowej (Alaska Commercial Company). Teren jej działania obejmował wyspy Przybyłowa na morzu Beringa. Kompania

zajmowała się w głównej mierze polowaniami na foki i sprzedażą ich skór (Walter, 2003).

Na terenie Polski krzyżowały się wówczas szlaki handlowe, łączące Wielkie Księstwo Litewskie i Rosję z Europą Zachodnią. Kupcy z zachodniej Europy zaopatrywali się tutaj w towary pochodzenia litewsko-ruskiego, szczególnie skóry i futra, a kupcy z terenów wschodnich kupowali przede wszystkim artykuły przemysłowe i tekstylia. Na Zachód eksportowano głównie skóry: niedźwiedzie, wilcze, łosie, kozłowe, koźłące, baranie, cielęce, sarnie i lisie, a także futra z wiewiórek, królików, soboli, kun, norek, wydr, bobrów i inne (Topolski, 1996).

W XVIII w. Polska prowadziła handel futrami głównie z Lubeką, a dawni kuśnierze zajmowali się nie tylko szyciem futer, ale także wyprawianiem skór.

Ryc. 1. Kuśnierz z VI w.

Fig. 1. A 6th-century furrier

(Multimedialna Encyklopedia Powszechna PWN)

W 1937 r. produkcja wyrobów futrzarskich opierała się w głównej mierze na surowcu importowanym (Malinowski, 1956). Duże zakłady futrzarskie zaczęły powstawać w Polsce po II wojnie światowej, kiedy to produkcję podjęły państwowe i spółdzielcze firmy, wyposażone w nowoczesne maszyny. Wyroby futrzarskie wysyłano wówczas do Wielkiej Brytanii, Francji, RFN, Włoch, Szwajcarii, ZSRR, USA i Kanady. Po roku 1990, w wyniku zaistniałych w Polsce zmian polityczno-ekonomicznych na-

stąpił upadek państwowych firm, zajmujących się produkcją wyrobów futrzarskich. W tym okresie nastąpiła również ogólnoświatowa bessa na skóry surowe, co w konsekwencji doprowadziło do likwidacji małych, przydomowych ferm hodowlanych. Czas kryzysu przetrwały tylko większe fermy, głównie lisów pospolitych i norek. Zgodnie z trendami panującymi na światowych rynkach, które preferują skóry krótkowłose, coraz więcej hodowców prowadzi na fermach prace hodowlane w kierunku poprawy okrywy włosowej.

Fot. 1. Aukcja skór futerkowych w Kopenhadze – *Photo 1. A furskin auction in Copenhagen* (fot. www.kopenhagenfur.com)

Obecnie około 90% światowego obrotu skórami mięsożernych i roślinożernych zwierząt futerkowych, pochodzących z ferm hodowlanych lub komercyjnych polowań na zwierzęta dzikie, odbywa się poprzez wyspecjalizowane domy aukcyjne (Piórkowska, 2010). Główne światowe domy aukcyjne to:

- Kopenhagen Fur w Danii, zarządzany przez Duńskie Stowarzyszenie Zwierząt Futerkowych – istnieje od około 1930 r. (fot. 1). Na aukcjach wystawiane są głównie skóry: norek, lisów, szynszyli i królików krótkowłosych.
- Saga Furs Oyj w Helsinkach (Finlandia), dawniej Finnish Fur Sales – firma założona w 1938 r. przez Fiński Związek Hodowców Zwierząt Futerkowych (fot. 2). Znaczna część skór oferowana pod-

czas aukcji pochodzi od mięsożernych zwierząt futerkowych.

- North American Fur Auction, z główną siedzibą w Toronto (stan Ontario w Kanadzie) – firma istnieje od 1670 r. NAFA od kilku lat posiada najnowocześniejszą sortownię skór, znajdującą się w okolicach Szczecina. W sezonie aukcyjnym można tutaj nabyć skóry: norek, lisów oraz skóry kanadyjskich i amerykańskich dzikich zwierząt futerkowych, takich jak – bóbr, szop, soból, piżmak, dzika norka, ryś, ryś amerykański, wydra, rudy lis i kojot.
- Sojuzpushnina – dom aukcyjny w Sankt Petersburgu (Rosja) – funkcjonuje od 1930 r. Na odbywających się tutaj aukcjach nabywcy z całego świata kupują

głównie (ok. 90%) skóry zwierząt dzikich: soboli, wiewiórek, łasic, jak również hodowlanych: norek, lisów, tchórzy.

- American Legend Cooperative w Seattle – najstarszy na świecie dom aukcyjny oraz światowy lider w marketingu i promocji wyrobów ze skór norek, lisów oraz soboli. Rocznie sprzedaje się tutaj około 4 mln skór.
- Fur Harvesters Auction w Ontario (Kanada) – dom aukcyjny, specjalizujący się w sprzedaży skór zwierząt dzikich, głównie: kojotów, szopów, rosomaków, łasic, wiewiórek, borsuków, skunksów, norek, piżmaków, wydr, soboli, rysi, lisów i bobrów.

Głównym profilem działalności domów aukcyjnych jest sprzedaż surowych skór pochodzących z norek, lisów pospolitych, polarnych, jenotów, a także wyprawionych skór szynszylowych. Skóry są dostarczane przez producentów (farmerów) skór zwierząt hodowlanych oraz przetwórców skór zwierząt dzikich. W 2005 r. Fiński Związek Hodowców Zwierząt Futerkowych (The Finnish Fur Breeders' Association – STKL) utworzył projekt certyfikacji ferm mięsożernych zwierząt futerkowych. Od 2010 r. program ten wspierany jest przez Polski Związek Hodowców i Producentów Zwierząt Futerkowych. Certyfikacja to dodatkowa procedura weryfikacyjna, mająca na celu potwierdzenie wysokiego poziomu dobrostanu zwierząt, profesjonalnego przygotowania hodowców, zachowania reżimu, dotyczącego ochrony środowiska czy profilaktyki weterynaryjnej. Znak OA – Origin Assured, czyli „Pochodzenie gwarantowane” jest opracowanym i wdrożonym przez IFTF (International Fur Trade Federation) – Międzynarodowe Stowarzyszenie Futrzarskie oraz Domy Aukcyjne (NAFA, Kopenhagen Fur, Finnish Fur Sales oraz American Legend) znakiem certyfikującym pochodzenie skór. Symbol oraz akcja mają na celu pokazanie nabywcom wyrobów futrzarskich informacji o źródłach ich pochodzenia oraz drogi, jaką skóra pokonuje (ferma → dom aukcyjny → zakłady odzieżowe). Znak OA jest zapewnieniem, że futro nim oznaczone pochodzi z kraju, w którym przestrzegane są prawa zwierząt oraz ferm, na których prowadzone są legalne hodowle, jak również przestrzegane

przepisy z zakresu dobrostanu zwierząt i ochrony środowiska.

Transakcje kupna-sprzedaży przeprowadza się w trakcie odbywających się kilka razy w roku aukcji. Domy aukcyjne, po przyjęciu skór w komis, poddają je ocenie przeprowadzanej przez wysoko wykwalifikowanych rzeczoznawców. Dobierają oni skóry według odmiany barwnej, wielkości i jakości, łącząc identyczne skóry w grupy handlowe – loty. Loty skór mogą liczyć od kilkunastu do kilkuset sztuk. Przed planowaną aukcją do domu aukcyjnego zjeżdżają kupcy zainteresowani nabyciem towaru. Przez kilka dni przeglądają w magazynach tzw. show loty, czyli pęczki kilku skór, reprezentatywne dla większej partii tzw. stringów. Po ocenie i uzgodnieniach telefonicznych z odbiorcą ustalają, które loty będą chcieli zakupić w trakcie aukcji. Cena wywoławcza podczas każdej aukcji jest ustalana przez dom aukcyjny, który zastrzega sobie prawo, aby nie sprzedawać poniżej tej kwoty (www.nafa.ca).

W aukcjach biorą udział przedstawiciele firm zajmujących się produkcją wyrobów futrzarskich, reprezentujący: Chiny i Koreę, Rosję i Europę Wschodnią oraz ośrodki z Europy Zachodniej: Grecję, Włochy, Niemcy i Wielką Brytanię, a także z rynku północnoamerykańskiego: Nowy Jork, Montreal i Toronto.

Z przeprowadzonej analizy własnej rynku futrzarskiego w latach 2001–2012 wynika, że w 2001 r. Polska produkowała zaledwie 500 tys. skór norek, w 2003 – 1,2 mln, a dziś jest to ponad 5 mln szt. Po kilku latach załamania się rynku i zmniejszania produkcji hodowcy wreszcie mówią o opłacalności. Według ostatnich szacunków, przy obecnych cenach koszty produkcji zwracają się z nawiązką. W 2003 r. średnia cena zbytu skórki norczej wynosiła około 30 euro, w 2006 – 49 euro, natomiast w 2012 r. dochodziła nawet do 80 euro za sztukę (wykr. 1).

Skóry norek odmian blue iris, perłowa i biała nieustannie cieszą się dużą popularnością, ich ceny znacznie przewyższają ceny skór brązowych czy czarnych (Kokkola, 2006/2007). Kilkudziesięcioprocentowe wzrosty cen w przeciągu ostatniego dziesięciolecia dotyczyły także skór szynszyli i lisów polarnych. Za skórkę lisa niebieskiego uzyskuje się w obrocie aukcyjnym średnio 63 euro.

Fot. 2. Aukcja skór w Helsinkach – *Photo 2. A skin auction in Helsinki*
(fot. www.sagafurs.pl)

Fot. 3. Sala aukcyjna w Sankt Petersburgu – *Photo 3. Auction hall in St Petersburg*
(fot. www.sojuspushnina.ru)

Nikt nie spodziewał się tak dużego zainteresowania skórami zwierząt futerkowych, jaki zaobserwowali fachowcy w ostatnich latach na aukcjach w Helsinkach i Kopenhadze (Gołąbek, 2012). Świadczy o tym nie tylko wzrost bądź utrzymanie wysokiego pułapu cen, ale także niemal 100% sprzedaż oferty domów aukcyjnych. Pomimo że w ciągu roku, pomiędzy aukcjami ceny skór mogą różnić się nawet o 40%, to i tak każda ich ilość znajduje teraz nabywców, a cena nie gra roli.

Największą sprzedaż w domach aukcyjnych można było zaobserwować w 2010 r.

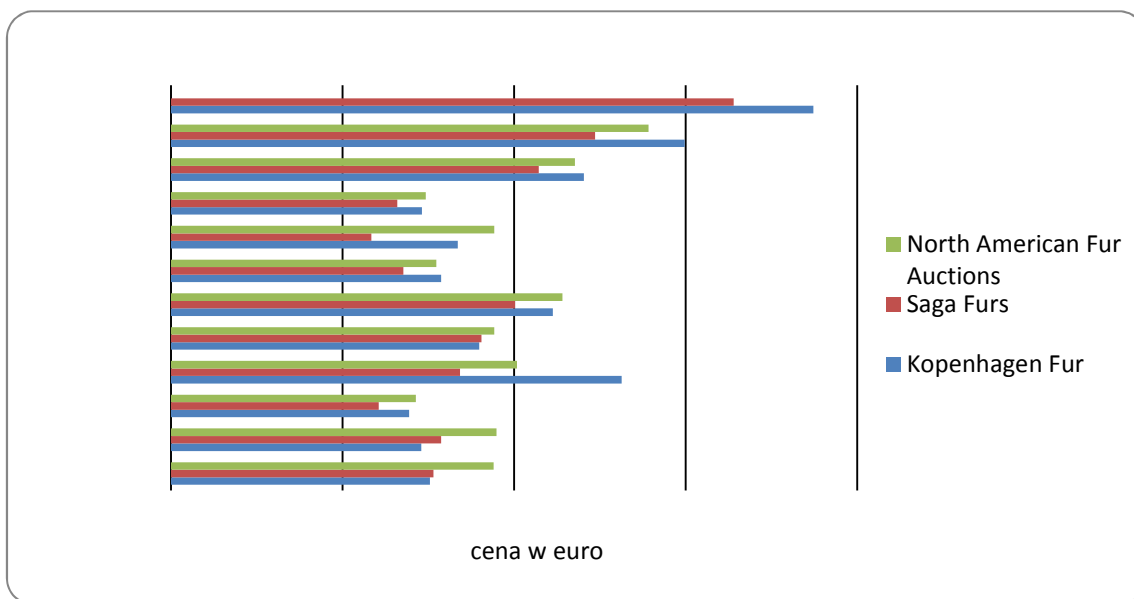
(wykr. 2), kiedy sprzedano prawie 30 mln skór. Dla porównania, w 2004 r. sprzedaż nie sięgała 15 mln sztuk.

W ciągu ostatnich lat produkcja nerek w Europie wzrosła o prawie 7 mln skór, co daje obecnie 35 mln skór, przy produkcji światowej sięgającej blisko 60 mln. Według danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Polsce w 2010 r. produkowanych było około 4 mln skór nerek, około 300 tys. skór lisów pospolitych i polarnych, około 2 tys. skór jenotów oraz około 40 tys. sztuk szynszyli (NIK, 2011). W 2011 r. natomiast, według danych GUS, z Polski wy-

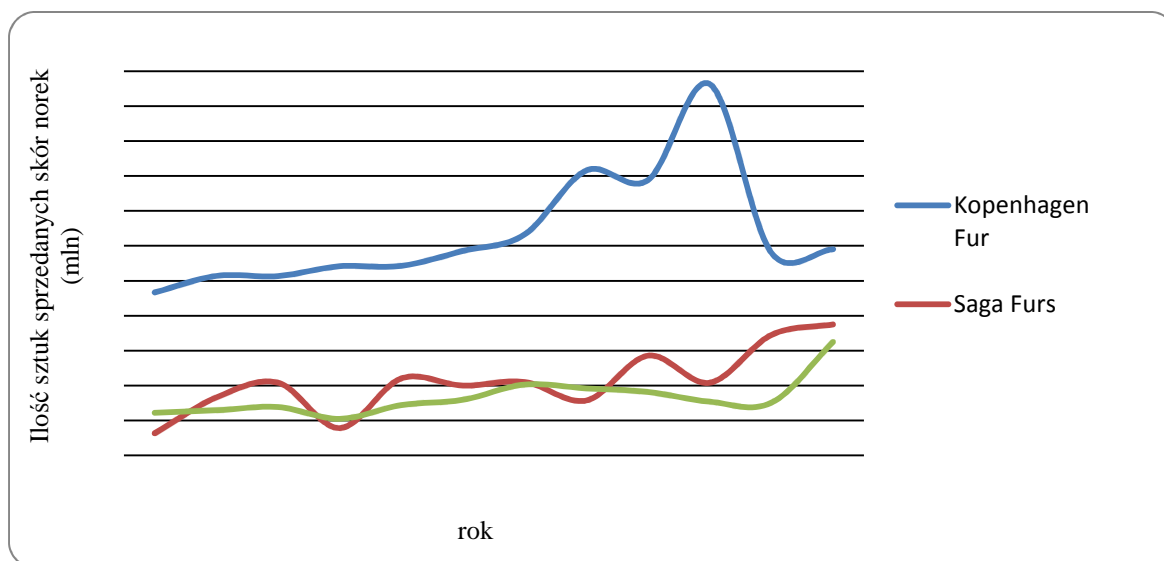
eksportowano 5,7 mln skór norek o wartości około 132 mln euro. W europejskim rankingu produkcji skór zwierząt futerkowych Polska plasuje się na trzecim miejscu, po Danii i Holandii. Świadczy to o ciągłym umacnianiu się pozycji Polski.

Wynik ten jest zasługą coraz większej wiedzy hodowców, sprawnego działania organizacji branżowych zrzeszających farmerów,

a także ośrodków naukowych, wspomagających polskich hodowców w opracowywaniu nowych rozwiązań i prowadzących intensywne doradztwo. Nie bez znaczenia jest bardzo dobra współpraca Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz szeregu instytucji, takich jak Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt, uniwersytety, czy też Instytut Zootechniki PIB, ze środowiskiem hodowców.

Wykres 1. Średnie ceny skór norczych uzyskiwane w latach 2001–2012
Graph 1. Average prices for mink skins, 2001–2012

Wykres 2. Sprzedaż skór norczych w domach aukcyjnych w latach 2001–2012
Graph 2. Sale of mink skins in auction houses, 2001–2012

Fot. 4. Pokaz skór w Herning (Dania): 1, 2 – norki, 3 – lisy, 4 – szynszylki
Photo 4. A show of skins in Herning (Denmark): 1, 2 – mink, 3 – fox, 4 – chinchilla

Fot. 5. Pokaz wyrobów skórzanych w Herning (Dania)
Photo 5. A show of leather products in Herning (Denmark)

Fot. 6. Bizuteria ze skór norczych na pokazie w Herning (Dania)
Photo 6. Jewellery from mink skins at a show in Herning (Denmark)

Fot. 7. Kosmetyki z dodatkiem tłuszczu norczego
Photo 7. Cosmetics with mink fat

Eksperci od dawna cenią krótką okrywę włosową oraz grubą i gęstą warstwę spodnią futra – takie skóry osiągają na aukcjach najwyższą cenę (fot. 4). Polskie skóry od lat są coraz lepsze, a jest to zasługa hodowców, którzy starają się udoskonalić ich jakość.

Z najlepszych gatunkowo skór powstają najwyższej jakości wyroby, takie jak: futra czy etole (fot. 5). Skóry niższej jakości wykorzysty-

wane są do produkcji czapek, biżuterii i torebek (fot. 6). Dla najbardziej wybrednych klientów produkuje się meble obite skórami mięsożernych zwierząt futerkowych.

W ciągu ostatnich kilku lat coraz częściej można zauważyć w ofertach handlowych firm kosmetycznych mydła i różnego rodzaju perfumy, produkowane na bazie oleju z tłuszczu norczego (fot. 7).

Literatura

Andrews C.L. (1944). *The Story of Alaska*. The Caxton Printers, Ltd., Caldwell, OH.

Fedorova A., Svetlana G. (1973). *The Russian Population in Alaska and California: Late 18th Century – 1867*. Richard A., Donnelly P. (eds). Limestone Press, Kingston, Ontario.

Gołąbek K. (2012). Nowy rekord Saga Furs. *Aktualności. Hod. Zw. Fut.*, 47: 4.

Kokkola E. (2006/2007). Aukcja w Helsinkach – Finnish Fur Sales. *Hod. Zw. Fut.*, 28/29: 13–15.

Malinowski K. (red.) (1956). *Dziesięć wieków Poznania. T. III. Dzieje społeczno-gospodarcze*, Poznań.

NIK (2011). Informacja o wynikach kontroli spra-

wowania nadzoru przez inspekcje państwowe nad funkcjonowaniem ferm zwierząt futerkowych w województwie wielkopolskim. *Najwyższa Izba Kontroli. Delegatura*.

Piórkowska M. (2010). Lisy – perspektywy hodowli. *Wiad. Zoot.*, XLVIII, 4: 85–97.

Topolski J. (1996). *Handel Poznania w XVI–XVIII wieku. 2. Kronika Miasta Poznania*.

Walter R. (2003). *Alaska: A Narrative History*. Harper-Collins, New York, NY.

www.pzhipzf.pl
www.kopenhagenfur.com
www.sagafurs.pl
www.sojuspushnina.ru

THE ORGANIZATION OF THE FURSKIN MARKET

Summary

In Poland, fur production flourished after World War II when fur products were exported mainly to Great Britain, the Soviet Union and the USA. After the political and economic change of 1990, the state-owned companies manufacturing fur products suffered a collapse in Poland. Only large farms, mainly fox and mink farms, survived the crisis. Today, around 90% of the world trade in the skins of fur-bearing carnivores and herbivores is carried out by specialized auction houses. Around 4 million of mink skins were produced in 2010 in Poland. In the European ranking of furskins, Poland is ranked third after Denmark and Holland. In 2003, the average selling price for a mink pelt was around 30 euros but in 2012 it reached as much as 80 euros. The skins of sapphire, blue iris, pearl and white mink continue to enjoy the greatest popularity, and their prices are much higher than those of brown or black skins. The several-dozen percent increases in prices over the last decade also concerned the skins of chinchillas and arctic (blue) foxes. Almost 100% of the auction house offer is sold. Although the prices of skins may differ by 40% between auctions during a year, any amount of skins are sold.

Fot. w pracy: P. Bielański, M. Wrzcionowska

El Greco – Dama w etoli
El Greco – Lady in a fur wrap